

N

ieuwe voorzieningen VOOR jonge kinderen in Italië

Tullia Mussati

Door de veranderende sociale context hebben veel jonge gezinnen in Italië behoefte aan opvoedingsondersteuning. In veel Italiaanse steden werden nieuwe voorzieningen op dat gebied opgezet in samenwerking met de bestaande kinderdagverblijven (nidi) en kleuterscholen (scuole dell' infanzia).

Het gezin van nu is niet meer hetzelfde als dat van pakweg 50 jaar geleden. Het uitgebreide gezin, met verschillende generaties onder één dak, bestaat vrijwel niet meer. Het gezin raakt meer en meer geïsoleerd en krijgt nauwelijks meer materiële of emotionele steun van familie of buren. Verschillende nieuwe gezinsvormen

'Een alleenstaande moeder leeft grotendeels in een cocon met haar kind'

zagen het licht (alleenstaand ouderschap, nieuw samengestelde gezinnen). Het oude plaatje van de man als kostwinner en de vrouw aan de haard met een schare kinderen rond zich klopt niet meer. Men is ook anders tegen kinderen gaan aankijken. Wetenschappelijke inzichten vonden hun weg in de populaire media zodat nu iedereen een beeld heeft van de ideale ontwikkeling van het kind. Dit maakt ouders onzeker: doen ze het wel goed? Ze kunnen vaak niet terugvallen op familie of vrienden en voelen zich in het ouderschap alleen. Soms ook letterlijk: een alleen-

staande moeder leeft grotendeels in een cocon met haar kind en heeft weinig contacten met andere kinderen of ouders. Er is dus behoefte aan nieuwe vormen van ouderschapsondersteuning en aan mogelijkheden om problemen met anderen te bespreken.

Het Italiaanse antwoord

In verschillende landen zijn hierop verschillende antwoorden gekomen. In

Frankrijk waren het psychotherapeuten en maatschappelijk werkers die nieuwe centra oprichtten, zoals de 'lieux d'accueil parents-enfants', waarvan 'La Maison Verte' van Françoise Dolto het bekendst is (zie het artikel van Myriam Mony en Marie Nicole Rubio op pagina 15). In Italië kwam het antwoord vanuit de bestaande centra voor kinderopvang, de 'nidi'. Die waren wijd verspreid en hadden een goede reputatie. De wereld van de kinderopvang koos er dus voor om in de nidi zelf

De inrichting

Ouders en kinderen worden ontvangen in kleurrijke en goed verlichte ruimtes, aangepast aan volwassenen én aan het spel van peuters. Er zijn meubels voor kinderen en volwassenen. Net als in de nidi zijn er aparte ruimtes voor fantasiespel, ontdekkend spel, tekenen en schilderen. In de leeshoek vind je sofa's, stoelen of een tapijt waarop volwassenen en kinderen kunnen genieten van het samen lezen. In een centrale ruimte ligt een dikke mat met een heleboel kussens waarop volwassenen en kinderen kunnen spelen, praten of rusten. In centra voor ouders met baby's is deze mat erg groot zodat volwassenen en kinderen in een kring kunnen zitten. Zo kunnen jonge kinderen spelen en met andere kinderen omgaan zonder het contact met hun ouders te verliezen.

een geavanceerde dienstverlening op te zetten met meer aandacht voor de behoeftes van ouders. Het werk begon in 1986 in Milaan (met steun van de Bernard van Leerstichting) en in Pistoia, een stad in Toscane. In de daaropvolgende jaren verspreidden de nieuwe voorzieningen zich snel en vandaag de dag zijn er ongeveer 300 actief.

Twee vormen

De diversiteit in de dienstverlening voor ouders is groot en ook de openingsuren verschillen onderling sterk. Sommige voorzieningen hebben hun eigen locatie, andere delen lokalen met de nidi of scuole dell' infanzia, of ze werken binnen multifunctionele centra samen met andere programma's voor kinderen van verschillende leeftijden. Toch kunnen in deze variëteit twee hoofdtypes onderscheiden worden. Voorzieningen van het eerste type worden 'Centro per Bambini e Genitori' (centra voor kinderen en ouders) genoemd. In deze centra is de aanwezigheid van ouders of gezinsleden vereist zodat ze samen met hun kinderen kunnen

'Begeleiders zijn eerder gastheer of gastvrouw dan opvoedingsexpert'

spelen en andere kinderen en ouders ontmoeten. Deze nieuwe ervaringen buitenshuis moeten een nieuwe bron worden voor de ouder-kind relatie. De nadruk ligt

hier op de ontmoetingskansen en sociale contacten tussen de ouders.

Het tweede type is de 'Spazio Bambini' (kinderruimtes). Ouders kunnen bij hun kinderen blijven, maar mogen ook weggaan als ze dat willen. Kinderen krijgen de kans om cognitieve en sociale ervaringen op te doen in een groep van leeftijdgenoten. Het doel is kinderen te ondersteunen in hun ontwikkeling naar meer autonomie in spel en in sociale relaties. De stress van ouders zal verminderen als ze de vooruitgang van hun kinderen zien. Dit kan ouders helpen beter op de behoeften van hun kinderen te reageren.

Een goede plek voor kinderen én volwassenen

Hoewel er dus grofweg twee types te onderscheiden zijn, werken de meeste diensten op organisatorisch vlak op dezelfde manier. De opvang is maximaal voor een halve dag ('s ochtends of 's middags), er worden geen maaltijden geserveerd en kinderen kunnen er niet slapen. De gemeenschappelijke filosofie is dat men de isolatie van moeder en kind wil verminderen door ouders de kans te geven elkaar te ontmoeten en over hun ouderschap te praten. Of anders gezegd: een positieve sociale context ter voorkoming van psychosociale problemen bij zowel kinderen als ouders. De inrichting van de ruimte is daarbij zeer belangrijk. De boodschap moet zijn: dit is een goede plek voor kinderen én volwassenen. Kinderen voelen er zich geprikkeld tot spel en exploratie terwijl ouders er uitgenodigd worden

tot gesprek (zie kader). Opvoeders of begeleiders zijn er eerder gastheer of gastvrouw dan opvoedingsexpert. Hun taak is kinderen en ouders tot uitwisseling te stimuleren en hun behoeften te laten uitdrukken. In de regel wordt dan ook gewerkt met begeleiders die al ervaring hadden in de nidi of scuole dell' infanzia. Ook werden er voor het personeel specifieke trainingsprogramma's rond opvoedingsondersteuning ontwikkeld.

In het kort

De laatste drie jaar zijn er in vele steden in Italië voorzieningen ontstaan voor ouders en kinderen onder één jaar. Men ziet bij die groep ouders een groeiende vraag naar opvoedingsondersteuning. Terwijl ze vóór de geboorte van hun kind bij gezondheidsdiensten terecht kunnen voor bijvoorbeeld zwangerschaps cursussen, voe-

len ze zich erna vaak in de steek gelaten. De nieuwe voorzieningen willen een warm sociaal klimaat bieden en uitwisseling tussen gezinnen bevorderen. Nog meer dan in de nidi wordt gezocht naar strategieën om psychologische steun te bieden op een niet-opdringerige en niet-technische manier. Het ziet ernaar uit dat de experimentele dienstverlening aan deze ouders uiteindelijk zal leiden tot een radicale vernieuwing van het systeem van vroege kinderopvang en -zorg in Italië.

Tullia Musatti is senior-onderzoeker aan het instituut van cognitieve wetenschappen en technologie, nationale onderzoeksraad Rome (Istituto di Scienze e Tecnologie della Cognizione, Consiglio Nazionale delle Ricerche, Roma).